

การศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการจำเป็นของการจัดการเรียนรู้ที่เน้น ทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิต ในสถานศึกษานำร่องพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2

พลพัฒน์ วัฒนเศรษฐานุกูล^{1*} และ ปาริชาติ เกสัชชา²

รับบทความ 7 มกราคม 2568 แก้ไขบทความ 12 สิงหาคม 2568 ตอบรับบทความ 8 กันยายน 2568

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่องนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) สภาพปัจจุบัน 2) ปัญหา และ 3) ความต้องการจำเป็นของการจัดการเรียนรู้ที่เน้นทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิต ในสถานศึกษานำร่องพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 ผู้ให้ข้อมูลถูกเลือกแบบเจาะจง ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 3 คน ครูแกนนำหรือครูต้นแบบ จำนวน 3 คน และผู้เรียน จำนวน 3 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง จำนวน 3 ฉบับ ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองทุกคน การวิเคราะห์ข้อมูลใช้การวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพปัจจุบันเน้นพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ การแก้ปัญหา และการใช้เทคโนโลยี กิจกรรมเชื่อมโยงชีวิตจริง เช่น โครงการและงานชุมชน ใช้สื่อดิจิทัล เช่น Google Classroom และ Microsoft Teams เพื่อสนับสนุนการเรียนรู้ไม่จำกัดเวลา อีกทั้ง วัดผลด้วยพอร์ตโฟลิโอและการประเมินตามสภาพจริง 2) ปัญหา คือ ครูขาดความรู้สมัยใหม่ คำอธิบายรายวิชาไม่ทันสมัย งบประมาณจำกัดทำให้สื่อการเรียนรู้ล้าสมัย การวัดผลยังเน้นความรู้เชิงทฤษฎีมากกว่าทักษะชีวิตจริง และ 3) ความต้องการจำเป็น คือ การพัฒนาคำอธิบายรายวิชาและโครงสร้างรายวิชาโดยเฉพาะการบูรณาการรายวิชาผู้ประกอบการสมัยใหม่ ครูต้องการนิเทศและคู่มือเพื่อพัฒนา กิจกรรม เช่น การใช้ AI และโครงการ พร้อมพัฒนาสื่อดิจิทัลและเครื่องมือวัดผล เช่น การประเมินโครงการเพื่อเชื่อมโยงระบบธนาคารหน่วยกิต

คำสำคัญ: สภาพปัจจุบัน ปัญหา ความต้องการจำเป็น การจัดการเรียนรู้ที่เน้นทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิต
พื้นที่นวัตกรรมการศึกษา

¹ดร. ศึกษานิเทศก์ชำนาญการพิเศษ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2

²ดร. ศึกษานิเทศก์เชี่ยวชาญ สังกัดหน่วยศึกษานิเทศก์ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

*ผู้ประสานงานหลัก: polpipat97@gmail.com

The study of the current conditions, problems, and essential needs in lifelong learning-oriented instruction in pilot schools within the Educational Innovation Area under the Secondary Educational Service Area Office Bangkok 2

Polpipat Wattanasettanukul^{1*} and Parichat Phaesatcha²

Received 28 January 2025; Revised 12 August 2025; Accepted 8 September 2025

Abstract

This research aimed to: 1) Study the current conditions, 2) Examine the problems, and 3) Investigate the essential needs of lifelong learning-oriented instruction in pilot schools within the Educational Innovation Area under the Secondary Educational Service Area Office Bangkok 2. The informants were selected purposively and consisted of 3 school administrators, 3 lead teachers or model teachers, and 3 students. The research instruments used were three semi-structured interview guides. The researcher collected all data personally, and the data were analyzed using content analysis. The research findings revealed that the current conditions emphasized the development of analytical thinking, problem-solving skills, and the use of technology. Activities were connected to real-life situations, such as project-based learning and community work, while digital tools like Google Classroom and Microsoft Teams were used to support learning without time limitations. Additionally, assessment methods included portfolios and authentic assessments. However, the problems identified were that teachers lacked modern knowledge, course descriptions were outdated, and limited budgets resulted in obsolete learning materials. Furthermore, assessment methods focused more on theoretical knowledge than real-life skills. To address these issues, the essential needs included the development of course descriptions and structures, particularly integrating modern entrepreneurship courses. Teachers required supervision and manuals to support activities such as the use of AI and project-based learning. There was also a need for the development of digital media and assessment tools, such as project-based evaluations linked to the credit bank system.

Keywords: Current conditions; Problems; Essential needs; Lifelong learning-oriented instruction; Educational Innovation Area

¹Dr., Senior Professional Level Educational Supervisor under the Secondary Educational Service Area Office Bangkok 2

²Dr., Expert Educational Supervisor under the Bureau of Educational Supervision, Office of the Basic Education Commission

*Corresponding Author: polpipat97@gmail.com

บทนำ

ในยุคที่การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคมเกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว การจัดการเรียนรู้ที่เน้นทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตเป็นแนวทางสำคัญที่สอดคล้องกับแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 – 2579 (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560) และแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 พ.ศ. 2566 -2570 (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2566) ซึ่งให้ความสำคัญกับการพัฒนากำลังคนให้มีทักษะที่เหมาะสมกับศตวรรษที่ 21 รวมถึงการสร้างความรู้ความเข้าใจในระบบการศึกษา จุดเน้นและนโยบายของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) ยังให้ความสำคัญกับการพัฒนาผู้เรียนให้มีความสามารถในการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับ พระราชบัญญัติพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา พ.ศ. 2562 (2562, 30 เมษายน) ที่ต้องการส่งเสริมการพัฒนา รูปแบบการจัดการเรียนรู้ใหม่ๆ ที่ตอบสนองต่อความท้าทายทางการศึกษาในพื้นที่เฉพาะ ดังนั้น การจัดการเรียนรู้ในลักษณะดังกล่าวจึงถือเป็นกุญแจสำคัญในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาไทยให้เท่าทันต่อความเปลี่ยนแปลงของโลกยุคใหม่

เพื่อตอบสนองต่อทิศทางและความคาดหวังดังกล่าว จึงจำเป็นต้องทำความเข้าใจแนวคิดและหลักการของ “ทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิต” (Lifelong Learning Skills) อย่างชัดเจน ซึ่งหมายถึง ความสามารถของบุคคลในการแสวงหา จัดการ และประยุกต์ใช้ความรู้และทักษะใหม่อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต เพื่อการพัฒนาตนเอง การทำงาน และการใช้ชีวิตอย่างมีคุณภาพ (Candy, 2002; UNESCO, 2015) โดยหลักการสำคัญครอบคลุมการคิดเชิงวิพากษ์ การแก้ปัญหา การสื่อสาร การทำงานร่วมกับผู้อื่น และการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศอย่างมีประสิทธิภาพ การวัดทักษะนี้สามารถดำเนินการได้ทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ เช่น การใช้แบบสอบถามสมรรถนะ การประเมินโครงงาน การสังเกตพฤติกรรมการเรียนรู้ และการประเมินตามสภาพจริง (Authentic Assessment) (European Commission, 2018) ซึ่งการขาดทักษะดังกล่าวส่งผลให้ผู้เรียนไม่สามารถปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลง ขาดความพร้อมในการทำงานในศตวรรษที่ 21 และมีข้อจำกัดต่อการพัฒนาตนเองอย่างยั่งยืน ซึ่งอาจนำไปสู่ปัญหาด้านการจ้างงานและความเหลื่อมล้ำทางสังคม (OECD, 2019) ดังนั้น การพัฒนาทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตจึงเป็นหัวใจของการสร้างทุนมนุษย์และการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน

อย่างไรก็ตาม ภาพรวมของการศึกษาไทยสะท้อนให้เห็นว่าการจัดการเรียนรู้ที่เน้นทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิต ยังไม่ได้รับการพัฒนาอย่างเต็มที่ โดยพิจารณาจากผลการประเมินต่างๆ เช่น คะแนนเฉลี่ยการสอบ O-NET และ PISA ซึ่งยังคงต่ำกว่ามาตรฐานในหลายด้าน นอกจากนี้ ดัชนีการเรียนรู้ตลอดชีวิตของประเทศไทยยังอยู่ในระดับที่ยังต้องพัฒนาให้เทียบเท่ากับนานาประเทศ อีกทั้งยังมีอัตราการว่างงานในกลุ่มบัณฑิตจบใหม่ที่เพิ่มขึ้น ซึ่งสะท้อนถึงความท้าทายในการเตรียมความพร้อมให้ผู้เรียนสามารถปรับตัวและสร้างทักษะที่จำเป็นต่อการทำงานและการใช้ชีวิต การขาดความเชื่อมโยงระหว่างการจัดการเรียนรู้กับการพัฒนาทักษะเหล่านี้ยังคงเป็นปัญหาสำคัญที่ต้องได้รับการแก้ไขอย่างเร่งด่วน (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560; สำนักงานสภาพัฒนาการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมแห่งชาติ, 2565; พลพิพัฒน์ วัฒนเศรษฐานุกูล และคณะ, 2566 และ พลพิพัฒน์ วัฒนเศรษฐานุกูล และคณะ, 2567)

จากสิ่งที่กล่าวมาข้างต้น ทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการจำเป็นของการจัดการเรียนรู้ที่เน้นทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิต ในสถานศึกษานำร่องพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 เนื่องจากสถานศึกษานำร่องเหล่านี้เป็นพื้นที่ที่ได้รับการออกแบบให้มีความยืดหยุ่นและมีความพร้อมในการทดลองนวัตกรรมใหม่ๆ ซึ่งผลจากการวิจัยนี้จะช่วยให้เกิดความเข้าใจในบริบทเฉพาะของพื้นที่ รวมถึงสร้างแนวทางหรือรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่สามารถพัฒนาทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตได้อย่าง

มีประสิทธิภาพ และขยายผลสู่พื้นที่อื่นๆ ในอนาคต เพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาไทยให้ตอบโจทย์ต่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในระยะยาว

วัตถุประสงค์การวิจัย

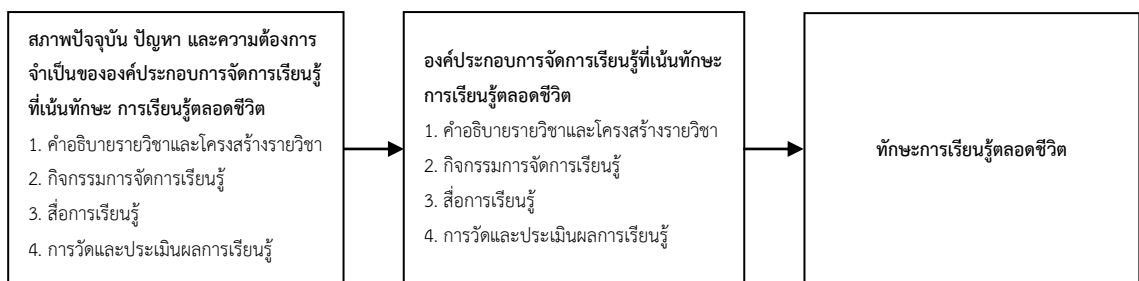
1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันของการจัดการเรียนรู้ที่เน้นทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิต ในสถานศึกษานำร่องพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2
2. เพื่อศึกษาปัญหาของการจัดการเรียนรู้ที่เน้นทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิต ในสถานศึกษานำร่องพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2
3. เพื่อศึกษาความต้องการจำเป็นของการจัดการเรียนรู้ที่เน้นทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิต ในสถานศึกษานำร่องพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2

กรอบแนวคิด

การวิจัยนี้มุ่งศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการจำเป็นของการจัดการเรียนรู้ที่เน้นทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตในสถานศึกษานำร่องพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 โดยพิจารณาผ่านองค์ประกอบสำคัญ 4 ด้านของการจัดการเรียนรู้ที่เน้นทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิต ได้แก่ 1) คำอธิบายรายวิชาและโครงสร้างรายวิชา 2) กิจกรรมการจัดการเรียนรู้ 3) สื่อการเรียนรู้ และ 4) การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ (ฉวีวรรณ โยคีณ, 2566) ของการจัดการเรียนรู้ที่เน้นทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิต ซึ่งเป็นแนวทางสำคัญในการพัฒนาผู้เรียนให้สามารถปรับตัวและเรียนรู้ได้อย่างต่อเนื่อง อาทิ การคิดเชิงวิพากษ์ การแก้ปัญหา การเรียนรู้ร่วมกัน การใช้เทคโนโลยีดิจิทัล และการพัฒนาตนเองอย่างมีเป้าหมาย รูปแบบการเรียนรู้ดังกล่าวส่งเสริมให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมอย่างเต็มที่ในกระบวนการเรียนรู้ด้วยตนเอง (self-directed learning) ผ่านการทำโครงการ การแก้ปัญหาในสถานการณ์จริง และการเรียนรู้จากชุมชน (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560 และ พลพิพัฒน์ วัฒนเศรษฐานุกูล และคณะ, 2567) ที่ส่งผลต่อการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตของผู้เรียน

การศึกษานี้ใช้การสัมภาษณ์แบบแยกอิสระจาก ผู้บริหารสถานศึกษา ครูแกนนำหรือครูต้นแบบ และผู้เรียน เพื่อช่วยให้การตอบคำถามไม่ถูกครอบงำหรือมีอิทธิพลจากกลุ่มอื่น ทำให้ข้อมูลที่ได้เป็นธรรมชาติและสะท้อนความต้องการที่แท้จริง (อังชรินทร์ ทองปาน, 2565) ของสถานศึกษานำร่องในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา ซึ่งได้รับการสนับสนุนจากพระราชบัญญัติพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา พ.ศ. 2562 (2562, 30 เมษายน) ที่มุ่งเน้นการลดข้อจำกัดในระบบการศึกษา และส่งเสริมการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับบริบทเฉพาะของพื้นที่

ผู้วิจัยสามารถอธิบายกรอบแนวคิดได้ดังภาพที่ 1 ทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิต

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการจำเป็นของการจัดการเรียนรู้ที่เน้นทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตในสถานศึกษานำร่องพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 มีรายละเอียดดังนี้

1. แหล่งข้อมูล

การกำหนดเกณฑ์การคัดเลือกผู้ให้ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ อิงจากแนวคิดทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิต ซึ่งประกอบด้วยลักษณะสำคัญ ดังนี้ 1) ความสามารถในการปรับตัวและเรียนรู้สิ่งใหม่อย่างต่อเนื่อง 2) การคิดวิเคราะห์และแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบ 3) การสร้างนวัตกรรมและพัฒนาองค์ความรู้ 4) การทำงานร่วมกับผู้อื่นและการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ และ 5) การใช้เทคโนโลยีเพื่อการเรียนรู้และการปฏิบัติงาน ดังนั้น ผู้วิจัยจึงเลือกผู้ให้ข้อมูลแบบเจาะจง (Purposive Selection) เพื่อนำมาสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-Structured Interview) จำนวน 9 คน ได้แก่ 1) ผู้บริหารสถานศึกษาในสถานศึกษานำร่องพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 จำนวน 3 คน ซึ่งมีคุณสมบัติ คือ มีวิทยฐานะ ผู้อำนวยการชำนาญการพิเศษขึ้นไป มีประสบการณ์ในการบริหารสถานศึกษาอย่างน้อย 5 ปี และมีผลงานหรือนวัตกรรมการศึกษาที่โดดเด่นและเป็นที่ประจักษ์เกี่ยวกับการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิต ครอบคลุมโรงเรียนขนาดกลาง ขนาดใหญ่ และขนาดใหญ่พิเศษ 2) ครูแกนนำหรือครูต้นแบบในสถานศึกษานำร่องพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 จำนวน 3 คน ซึ่งมีคุณสมบัติ คือ มีวิทยฐานะ ครูชำนาญการพิเศษขึ้นไป มีประสบการณ์ในการจัดการเรียนรู้ที่เน้นทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างน้อย 5 ปี และมีผลงานหรือนวัตกรรมการศึกษาที่โดดเด่นและเป็นที่ประจักษ์เกี่ยวกับการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิต ครอบคลุมโรงเรียนขนาดกลาง ขนาดใหญ่ และขนาดใหญ่พิเศษ และ 3) ผู้เรียนในสถานศึกษานำร่องพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 จำนวน 3 คน ซึ่งมีคุณสมบัติ คือ อยู่ในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ครอบคลุมแผนการเรียนรู่วิทยาศาสตร์-คณิตศาสตร์, ศิลป์-ภาษา และศิลป์-คำนวณ มีประสบการณ์ในการทำงานระหว่างเรียน หรือ มีประสบการณ์ในการฝึกงานในสถานประกอบการอย่างน้อย 1 ภาคเรียน หรือ มีผลงานหรือนวัตกรรมการเรียนรู้ที่โดดเด่นและเป็นที่ประจักษ์ โดยทั้ง 9 คน มีเกณฑ์คัดออก คือ 1) ไม่ยินยอมให้ใช้ข้อมูลส่วนบุคคลและข้อมูลการสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย และ 2) ไม่มีผลงานหรือนวัตกรรมที่ได้รับรางวัลในระดับชาติหรือนานาชาติ ภายใน 2 ปีที่ผ่านมา

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยใช้แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-Structured Interview) โดยศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้ที่เน้นทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิต กำหนดขอบข่ายและรวบรวมประเด็นนำเสนอผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คน ได้แก่ 1) เป็นผู้เชี่ยวชาญด้านการวัดและประเมินผลจำนวน 1 คน 2) เป็นผู้เชี่ยวชาญด้านภาษาจำนวน 1 คน 3) เป็นผู้เชี่ยวชาญด้านการนิเทศการศึกษาจำนวน 1 คน 4) เป็นผู้เชี่ยวชาญด้านการจัดการเรียนรู้ที่เน้นทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิต จำนวน 1 คน และ 5) เป็นผู้เชี่ยวชาญด้านนวัตกรรมการศึกษา จำนวน 1 คน เพื่อทดสอบหาค่าความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยใช้ดัชนีความสอดคล้องรายชื่อ (Index of item-objective congruence: IOC) ซึ่งผลการทดสอบหาค่าความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ของดัชนีดังกล่าว

อยู่ในช่วง 0.80-1.00 แสดงว่า ผ่านเกณฑ์ (ประสพชัย พสุนนท์, 2558) หลังจากนั้นจึงปรับปรุงตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ แล้วจัดทำเป็นฉบับจริง เพื่อนำไปใช้กับผู้ให้ข้อมูล

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยทำหนังสือเชิญจากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 ไปยังผู้ให้ข้อมูลเพื่อขออนุญาตสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-Structured Interview) โดยเก็บข้อมูลด้วยตนเองทุกคน ตามนัดหมาย วัน เวลา ณ สถานที่ตั้งของผู้ให้ข้อมูล และ ขออนุญาตผู้ให้ข้อมูลในการบันทึกภาพและเสียง คนละ ไม่เกิน 60 นาที หลังจากนั้น ผู้วิจัยถอดความจากการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-Structured Interview) ให้อยู่ในรูปแบบของข้อความ ตรวจสอบความถูกต้อง ครบถ้วน แล้วส่งให้ผู้ให้ข้อมูลตรวจสอบความถูกต้องอีกครั้ง

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้ โดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ผลการวิจัย

1. สภาพปัจจุบันของการจัดการเรียนรู้ที่เน้นทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิต ในสถานศึกษานำร่องพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 โดยผู้ให้ข้อมูล เสนอความคิดเห็นดังนี้

"หลักสูตรนี้เราออกแบบให้เด็กได้คิดและลงมือทำจริง ไม่ใช่แค่อ่านหนังสือ เราใส่กิจกรรมวิเคราะห์กรณีศึกษา ทำโครงงาน และทำงานร่วมกับชุมชน เพื่อให้เขาได้ฝึกคิด วิเคราะห์ และแก้ปัญหาจากสถานการณ์จริง"

ผู้บริหารสถานศึกษา

"เราใช้ Google Classroom ส่งงานและให้เด็กค้นข้อมูลเอง เด็กบางคนใช้ Microsoft Teams ทำงานกลุ่มแบบออนไลน์ ซึ่งทำให้เขารู้จักหาข้อมูลและสื่อสารได้แม้ไม่ได้อยู่ที่โรงเรียน"

"เราไม่ใช่แค่สอบข้อเขียน แต่ประเมินจากโครงงานและพอร์ตโฟลิโอ เพื่อดูว่าผู้เรียนมีทักษะจริงหรือไม่ และเขามีพัฒนาการจากการลงมือทำแค่ไหน"

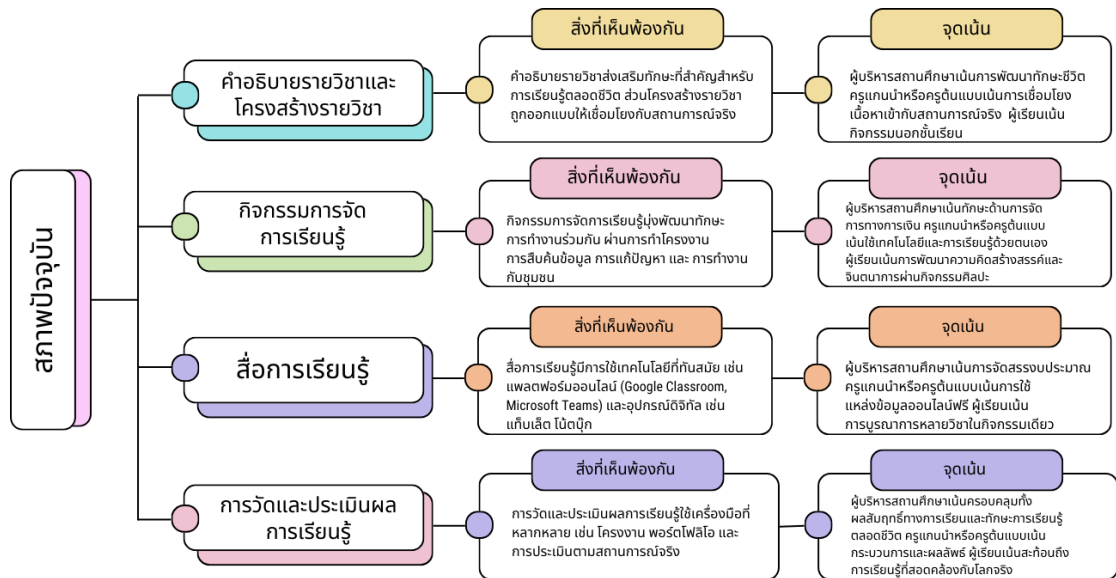
ครูแกนนำหรือครูต้นแบบ

"หนูชอบที่ครูให้ใช้แท็บเล็ตทำโครงงาน เพราะค้นข้อมูลได้เร็ว และยังสามารถดูเนื้อหาซ้ำได้ตลอดเวลา ไม่ต้องรอรูทสอนใหม่ ทำให้เข้าใจมากขึ้น"

ผู้เรียน

ผู้วิจัยพบว่า คำอธิบายรายวิชาและโครงสร้างรายวิชาได้รับการออกแบบให้มุ่งเน้นการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตเพิ่มขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งทักษะการคิดวิเคราะห์ การสื่อสาร การแก้ปัญหา และการใช้เทคโนโลยี ซึ่งสอดคล้องกับกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการปฏิบัติจริงและการเชื่อมโยงกับสถานการณ์ในชีวิตประจำวัน เช่น การวิเคราะห์กรณีศึกษา การทำโครงงาน และการทำงานร่วมกับชุมชน ในด้านสื่อการเรียนรู้ มีการใช้เทคโนโลยีและอุปกรณ์ดิจิทัลอย่างแท็บเล็ตและโน้ตบุ๊ก รวมถึงแพลตฟอร์มออนไลน์ เช่น Google Classroom และ Microsoft

Teams เพื่อสนับสนุนการเรียนรู้และพัฒนาทักษะการค้นคว้าและการสื่อสาร การใช้สื่อเหล่านี้ช่วยให้ผู้เรียนสามารถเข้าถึงแหล่งข้อมูลที่หลากหลายและเรียนรู้ได้อย่างไม่จำกัดเวลาและสถานที่ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของการเรียนรู้ตลอดชีวิต รวมถึงการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ก็ใช้เครื่องมือที่หลากหลาย เช่น การประเมินโครงงาน การใช้พอร์ตโฟลิโอ และการประเมินตามสภาพจริง ซึ่งสามารถอธิบายได้ดังภาพที่ 2

ภาพที่ 2 สภาพปัจจุบันของการจัดการเรียนรู้ที่เน้นทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิต ในสถานศึกษานำร่องพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2

2. ปัญหาของการจัดการเรียนรู้ที่เน้นทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิต ในสถานศึกษานำร่องพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 โดยผู้ให้ข้อมูล เสนอความคิดเห็น ดังนี้

"ครูหลายคนยังยึดวิธีการสอนเดิม ๆ เพราะทำมานานแล้ว และบางท่านก็ไม่มั่นใจว่าจะใช้วิธีการใหม่ได้ดีพอ"

"สื่อหลายอย่างที่ใช้ในชั้นเรียนเริ่มล้าสมัย ไม่ทันกับชีวิตจริงของเด็ก ทำให้การเรียนรู้ไม่เชื่อมโยงกับโลกปัจจุบัน"

ผู้บริหารสถานศึกษา

"บางครั้งเราก็อยากเปลี่ยนวิธีสอน แต่ไม่รู้ว่าจะเริ่มออกแบบกิจกรรมให้สอดคล้องกับทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างไร"

"งบประมาณไม่พอ บางทีต้องควักเงินตัวเองซื้อสื่อใหม่ ซึ่งก็ไม่สามารถทำได้ตลอด"

"เราพยายามจัดการเรียนรู้แบบให้เด็กไปทำงานร่วมกับชุมชน แต่บางชุมชนก็ไม่ค่อยร่วมมือ และการใช้แพลตฟอร์มออนไลน์ก็มีปัญหาอินเทอร์เน็ต"

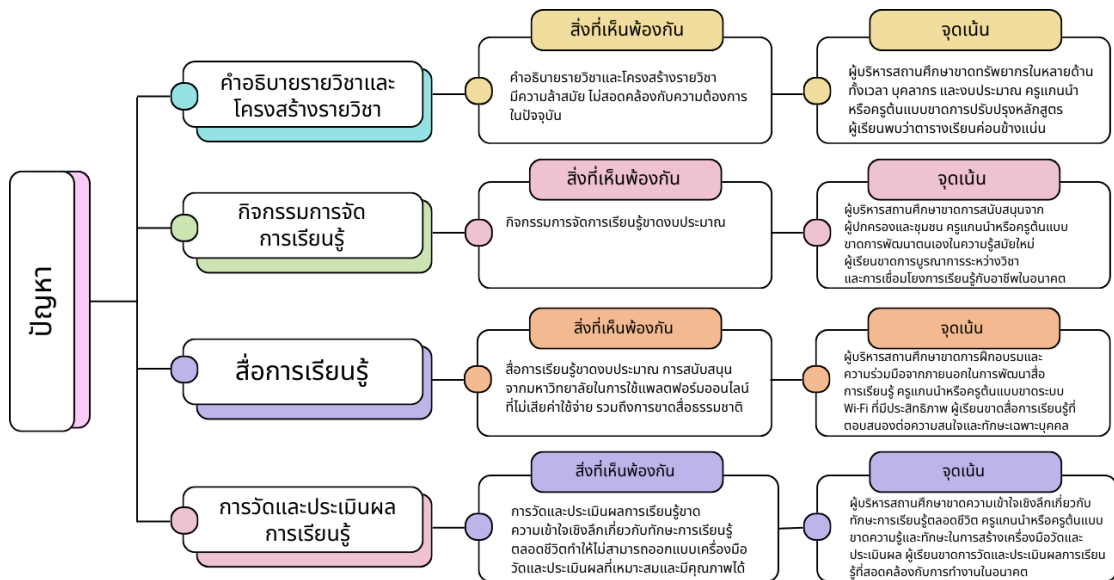
ครูแกนนำหรือครูต้นแบบ

"ที่โรงเรียนส่วนใหญ่เน้นสอบมาก เราก็ต้องอ่านหนังสือเพื่อเอาคะแนน ทำให้ไม่ค่อยได้ทำกิจกรรมที่ฝึกทักษะอื่น ๆ"

"บางทีเรารู้สึกว่าการสอบที่โรงเรียนไม่ช่วยให้พร้อมสำหรับการทำงานจริง เพราะมันไม่ได้วัดทักษะที่ต้องใช้ในชีวิต"

ผู้เรียน

ผู้วิจัยพบว่า การพัฒนาคำอธิบายรายวิชาและโครงสร้างรายวิชาให้ทันสมัยและสอดคล้องกับแนวคิด การเรียนรู้ตลอดชีวิตเผชิญกับอุปสรรคสำคัญ ได้แก่ การต่อต้านจากความคุ้นเคยกับวิธีการจัดการเรียนรู้แบบเดิม และการขาดความรู้ในวิธีการใหม่ๆ ของครู ทำให้ครูไม่สามารถออกแบบกิจกรรมที่ตอบสนองความต้องการของผู้เรียนและพัฒนาทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตได้อย่างมีประสิทธิภาพเท่าที่ควร นอกจากนี้ บรรยากาศการแข่งขันและการเน้นคะแนนสอบยังส่งผลให้ผู้เรียนขาดโอกาสในการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิต อีกทั้งยังมีปัญหาด้านสื่อการเรียนรู้ ซึ่งเป็นอีกประเด็นที่ส่งผลต่อคุณภาพการจัดการเรียนรู้ เพราะขาดงบประมาณ ทำให้ไม่สามารถจัดหาสื่อการเรียนรู้ที่ทันสมัยได้ ในบางกรณี ครูต้องรับภาระค่าใช้จ่ายในการจัดหาสื่อเอง ส่งผลให้สื่อการเรียนรู้ที่ใช้ในชั้นเรียนมักล้าสมัย และไม่เกี่ยวข้องกับชีวิตจริงของผู้เรียน นอกจากนี้ การขาดการสนับสนุนจากชุมชนและข้อจำกัดในการใช้แพลตฟอร์มออนไลน์ยังทำให้การจัดการเรียนรู้จากประสบการณ์จริงเป็นไปได้ยากขึ้น ส่วนการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ พบว่า ปัญหาหลักเกิดจากการขาดความเข้าใจเชิงลึกเกี่ยวกับทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิต ส่งผลให้ไม่สามารถออกแบบเครื่องมือวัดที่เหมาะสมและมีคุณภาพได้ รวมถึงยังคงเน้นการวัดความรู้มากกว่าทักษะ ทำให้ผู้เรียนรู้สึกว่าไม่เชื่อมโยงกับชีวิตจริงและไม่ได้เตรียมความพร้อมสำหรับการทำงานในอนาคต ซึ่งสามารถอธิบายได้ดังภาพที่ 3

ภาพที่ 3 ปัญหาของการจัดการเรียนรู้ที่เน้นทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิต ในสถานศึกษานำร่อง พื้นที่นวัตกรรมการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2

3. ความต้องการจำเป็นของการจัดการเรียนรู้ที่เน้นทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิต ในสถานศึกษานำร่องพื้นที่ นวัตกรรมการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 โดยผู้ให้ข้อมูล เสนอ ความคิดเห็น ดังนี้

"ถ้าเรามีคู่มือที่มีตัวอย่างคำอธิบายรายวิชาและโครงสร้างรายวิชาที่ชัดเจน ครูจะนำไปปรับใช้ได้ง่ายขึ้น และควรมีการนิเทศต่อเนื่องเพื่อให้ครูปรับปรุงได้ทันสถานการณ์"

ผู้บริหารสถานศึกษา

"ตอนนี้เราต้องการฝึกการใช้ AI ในการวิเคราะห์ข้อมูลตลาด และอยากพัฒนาภาษาอังกฤษให้สื่อสารกับลูกค้าต่างชาติได้ เพราะเป็นทักษะสำคัญในวิชาชีพผู้ประกอบการ"

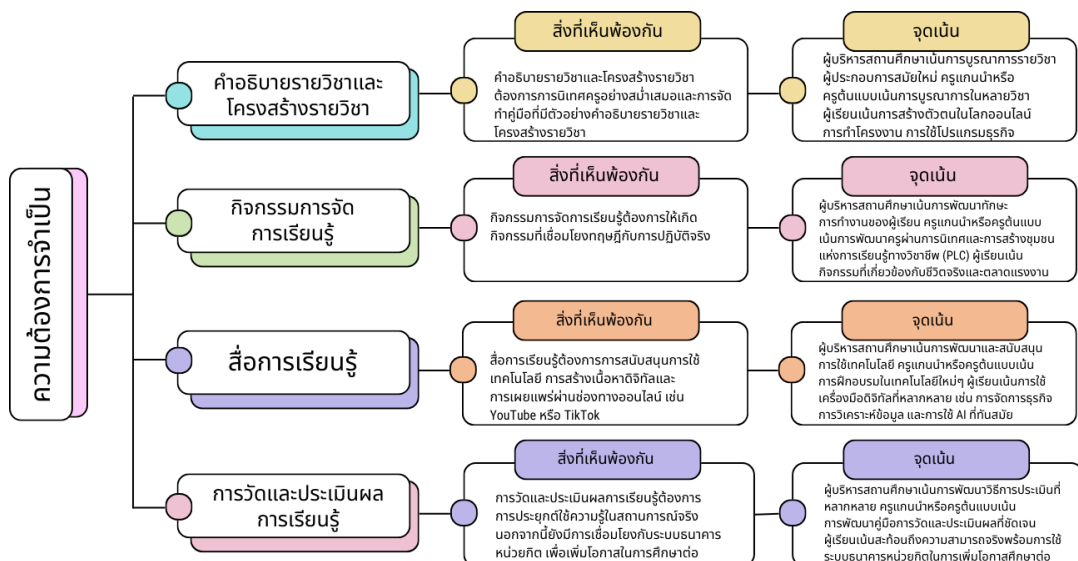
"การประเมินโครงการหรือการฝึกงานควรผูกกับระบบธนาคารหน่วยกิต เพื่อให้เด็กเอาไปใช้ต่อได้เวลาศึกษาต่อหรือทำงาน"

ครูแกนนำหรือครูต้นแบบ

"หนูสนุกเวลาครูให้ทำคลิปลง YouTube เพราะได้ใช้ความคิดสร้างสรรค์และรู้สึกว่าเป็นสิ่งที่ใช้ได้จริงในชีวิตประจำวัน"

ผู้เรียน

ผู้วิจัยพบว่า คำอธิบายรายวิชาและโครงสร้างรายวิชา มีความจำเป็นต้องพัฒนาให้ทันสมัยและมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการบูรณาการรายวิชาผู้ประกอบการสมัยใหม่ ทั้งนี้ การพัฒนาดังกล่าวจำเป็นต้องได้รับการนิเทศครูอย่างสม่ำเสมอ และการจัดทำคู่มือที่มีตัวอย่างคำอธิบายและโครงสร้างรายวิชาที่เน้นทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยกิจกรรมการจัดการเรียนรู้นั้น ครูต้องการพัฒนาองค์ความรู้ของตนเองให้ทันสมัย เพื่อสามารถออกแบบและจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านการทำโครงการ การใช้ AI และการใช้ภาษาต่างประเทศ ซึ่งล้วนเป็นทักษะสำคัญในการเรียนรู้ตลอดชีวิต สอดคล้องกับสื่อการเรียนรู้ที่จำเป็นต้องได้รับการพัฒนาทักษะในการสร้างสื่อการเรียนรู้ที่ทันสมัย โดยเฉพาะอย่างยิ่งการสร้างเนื้อหาดิจิทัลและการเผยแพร่ผ่านช่องทางออนไลน์ เช่น YouTube หรือ TikTok ทักษะเหล่านี้จะช่วยให้ครูสามารถผลิตและใช้สื่อการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับความสนใจและวิถีชีวิตของผู้เรียนได้ นอกจากนี้ การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ครูมีความต้องการในการพัฒนาความรู้และทักษะในการออกแบบและใช้เครื่องมือประเมินที่เน้นการประยุกต์ใช้ความรู้ในสถานการณ์จริง เช่น การประเมินโครงการ การประเมินการฝึกงาน และการประเมินการทำงานเป็นทีม ซึ่งมีความจำเป็นในการเชื่อมโยงการประเมินผลกับระบบธนาคารหน่วยกิต เพื่อเพิ่มโอกาสในการศึกษาต่อให้กับผู้เรียน ซึ่งสามารถอธิบายได้ดังภาพที่ 4

ภาพที่ 4 ความต้องการจำเป็นของการจัดการเรียนรู้ที่เน้นทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิต ในสถานศึกษานำร่อง พื้นที่นวัตกรรมการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2

ผู้วิจัยสามารถสรุปการศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการจำเป็นของการจัดการเรียนรู้ที่เน้นทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตในสถานศึกษานำร่องพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 ได้ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงสภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการจำเป็นของการจัดการเรียนรู้ที่เน้นทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตในสถานศึกษานำร่องพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2

ประเด็น	สภาพปัจจุบัน	ปัญหา	ความต้องการจำเป็น	จุดเน้น
1. คำอธิบายรายวิชาและโครงสร้างรายวิชา	คำอธิบายรายวิชาส่งเสริมทักษะที่สำคัญสำหรับการเรียนรู้ตลอดชีวิต ส่วนโครงสร้างรายวิชา ถูกออกแบบให้เชื่อมโยงกับสถานการณ์จริง	คำอธิบายรายวิชาและโครงสร้างรายวิชา มีความล้าสมัย ไม่สอดคล้องกับความต้องการในปัจจุบัน	คำอธิบายรายวิชาและโครงสร้างรายวิชาต้องการการนิเทศครูอย่างสม่ำเสมอ และการจัดทำคู่มือที่มีตัวอย่างคำอธิบายรายวิชา และโครงสร้างรายวิชา	มุ่งพัฒนาการบูรณาการรายวิชา เน้นเชื่อมโยงเนื้อหากับสถานการณ์จริง ผ่านกิจกรรมนอกชั้นเรียนและสร้างตัวตนออนไลน์
2. กิจกรรมการจัดการเรียนรู้	กิจกรรมการจัด การเรียนรู้มุ่งพัฒนาทักษะการทำงานร่วมกัน ผ่านการทำโครงการ การสืบค้นข้อมูล การแก้ปัญหา และการทำงานกับชุมชน	กิจกรรมการจัด การเรียนรู้ขาดงบประมาณ	กิจกรรมการจัดการเรียนรู้ต้องการให้เกิดกิจกรรมที่เชื่อมโยงทฤษฎีกับการปฏิบัติจริง	เน้นทักษะการเงินและการทำงาน ใช้เทคโนโลยีและพัฒนา PLC รวมถึงเสริมสร้างความคิดสร้างสรรค์ เชื่อมโยงชีวิตจริงและตลาดแรงงาน
3. สื่อการเรียนรู้	สื่อการเรียนรู้มี การใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัย เช่น แพลตฟอร์มออนไลน์ (Google Classroom, Microsoft Teams) และอุปกรณ์ดิจิทัล เช่น แท็บเล็ต โน้ตบุ๊ก	สื่อการเรียนรู้ขาดงบประมาณ การสนับสนุนจากมหาวิทยาลัยใน การใช้แพลตฟอร์มออนไลน์ที่ไม่เสียค่าใช้จ่าย รวมถึงการขาดสื่อธรรมชาติ	สื่อการเรียนรู้ต้องการการสนับสนุนการใช้เทคโนโลยี การสร้างเนื้อหาดิจิทัลและการเผยแพร่ผ่านช่องทางออนไลน์ เช่น YouTube หรือ TikTok	จัดสรรงบประมาณและสนับสนุนเทคโนโลยี ส่งเสริมการใช้แหล่งข้อมูลฟรีและพัฒนาเทคโนโลยี และบูรณาการวิชา ใช้ดิจิทัลและ AI เพื่อการเรียนรู้
4. การวัดและประเมินผล การเรียนรู้	การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ใช้เครื่องมือที่หลากหลาย เช่น โครงการ พอร์ตโฟลิโอ และ การประเมินตามสถานการณ์จริง	การวัดและประเมินผล การเรียนรู้ขาดความเข้าใจเชิงลึกเกี่ยวกับทักษะ การเรียนรู้ตลอดชีวิต ทำให้ไม่สามารถออกแบบเครื่องมือวัดและประเมินผลที่เหมาะสมและมีคุณภาพได้	การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ต้องการการประยุกต์ใช้ความรู้ในสถานการณ์จริง นอกจากนี้ ยังมีการเชื่อมโยงกับระบบธนาคารหน่วยกิต เพื่อเพิ่มโอกาสในการศึกษาต่อ	เน้นผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะชีวิต พัฒนาระบบการและคู่มือการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ เพื่อสะท้อนความสามารถจริงของผู้เรียนที่เชื่อมโยงโลกจริงและธนาคารหน่วยกิต

จากตารางที่ 1 พบว่า ในด้าน **คำอธิบายรายวิชาและโครงสร้างรายวิชา** มีการกำหนดเนื้อหาเพื่อส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิต และออกแบบโครงสร้างรายวิชาให้เชื่อมโยงกับสถานการณ์จริง อย่างไรก็ตาม ยังพบปัญหาว่ามีความล้าสมัยและไม่สอดคล้องกับความต้องการในปัจจุบัน จึงมีความจำเป็นต้องนิเทศครูอย่างสม่ำเสมอ และจัดทำคู่มือที่มีตัวอย่างคำอธิบายรายวิชาและโครงสร้างรายวิชาที่เหมาะสม เพื่อพัฒนาการบูรณาการรายวิชาและเชื่อมโยงเนื้อหา กับสถานการณ์จริงผ่านกิจกรรมนอกชั้นเรียนและการสร้างตัวตนออนไลน์ ด้าน **กิจกรรมการจัดการเรียนรู้** ปัจจุบันมุ่งพัฒนาทักษะการทำงานร่วมกัน ผ่านการทำโครงการ การสืบค้นข้อมูล การแก้ปัญหา และการทำงานร่วมกับชุมชน แต่ยังเผชิญปัญหาขาดงบประมาณในการดำเนินการ จึงมีความต้องการให้กิจกรรมเชื่อมโยงทฤษฎีกับการปฏิบัติจริง โดยเน้นทักษะด้านการเงิน การทำงาน การใช้เทคโนโลยี และการพัฒนา PLC รวมถึงการเสริมสร้างความคิดสร้างสรรค์และเชื่อมโยงการเรียนรู้กับชีวิตจริงและตลาดแรงงาน สำหรับ **สื่อการเรียนรู้** ปัจจุบันมีการใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัย เช่น แพลตฟอร์มออนไลน์ (Google Classroom, Microsoft Teams) และอุปกรณ์ดิจิทัล เช่น แท็บเล็ตและโน้ตบุ๊ก แต่ยังขาดการสนับสนุนจากมหาวิทยาลัยในการใช้แพลตฟอร์มออนไลน์ฟรี และสื่อจากธรรมชาติ จึงมีความจำเป็นต้องส่งเสริมสนับสนุนการใช้เทคโนโลยี สร้างเนื้อหาดิจิทัล และเผยแพร่ผ่านช่องทางออนไลน์ เช่น YouTube หรือ TikTok รวมถึงการจัดสรรงบประมาณ การใช้แหล่งข้อมูลฟรี และการพัฒนาเทคโนโลยีให้หลากหลาย โดยบูรณาการกับการเรียนรู้วิชาอื่นและการใช้ AI และในด้าน **การวัดและประเมินผลการเรียนรู้** ปัจจุบันใช้เครื่องมือที่หลากหลาย เช่น โครงการ พอร์ตโฟลิโอ และการประเมินตามสถานการณ์จริง แต่ยังพบปัญหาการขาดความเข้าใจเชิงลึกเกี่ยวกับทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิต ทำให้ไม่สามารถออกแบบเครื่องมือประเมินที่เหมาะสมและมีคุณภาพได้ จึงมีความจำเป็นต้องพัฒนาการวัดและประเมินผลที่สามารถประยุกต์ใช้ความรู้ในสถานการณ์จริง และเชื่อมโยงกับระบบธนาคารหน่วยกิตเพื่อเพิ่มโอกาสศึกษาต่อ โดยมุ่งเน้นการประเมินที่สะท้อนถึงผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะชีวิต เพื่อให้เห็นความสามารถจริงของผู้เรียนอย่างชัดเจน

อภิปรายผลการวิจัย

1. สภาพปัจจุบันของการจัดการเรียนรู้ที่เน้นทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิต ในสถานศึกษานำร่องพื้นที่นวัตกรรม การศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 พบว่า คำอธิบายและโครงสร้างรายวิชามุ่งพัฒนาทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยเน้นการคิดวิเคราะห์ การสื่อสาร การแก้ปัญหา และการใช้เทคโนโลยี กิจกรรมการเรียนรู้เน้นการปฏิบัติจริงและเชื่อมโยงชีวิตประจำวัน เช่น วิเคราะห์กรณีศึกษา ทำโครงการ และทำงานกับชุมชน ใช้สื่อดิจิทัล เช่น แท็บเล็ต โน้ตบุ๊ก Google Classroom และ Microsoft Teams เพื่อสนับสนุนการค้นคว้าและสื่อสาร การประเมินใช้หลากหลายวิธี เช่น ประเมินโครงการ พอร์ตโฟลิโอ และการประเมินตามสภาพจริง สอดคล้องกับ แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 – 2579 (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560), แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 พ.ศ. 2566 -2570 (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2566), พระราชบัญญัติส่งเสริมการเรียนรู้ พ.ศ. 2566 (2566), Incheon Declaration (1999), เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนขององค์การสหประชาชาติ (United Nations, 2015) ข้อที่ 4 ที่กล่าวถึงการสร้างหลักประกันว่าการศึกษาที่มีคุณภาพอย่างครอบคลุมและเท่าเทียม และสนับสนุนโอกาสในการเรียนรู้ตลอดชีวิตสำหรับทุกคน และนโยบาย "Agenda for the Future" ที่เน้นการฝึกอบรมและพัฒนาทักษะแรงงานตลอดชีวิต (International Labour Organization (ILO), 2019) เพราะต่างมุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิต ส่งเสริมให้มีการปฏิบัติจริงในการจัดการเรียนรู้ เช่น

การคิดวิเคราะห์ การแก้ปัญหา และการใช้เทคโนโลยี ซึ่งเป็นทักษะที่สำคัญสำหรับการดำเนินชีวิตและการทำงานในยุคปัจจุบัน ผ่านกฎหมาย นโยบายและจุดเน้นที่เกี่ยวข้องกับทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิต ซึ่งวางรากฐานและสนับสนุนให้การศึกษาทุกช่วงวัยเข้าถึงทักษะที่จำเป็นต่อการพัฒนาตนเองและการทำงานได้ อีกทั้งยังเน้นบริบทที่เป็นปัจจุบันและสอดคล้องกับยุคสมัย โดยเฉพาะการใช้สื่อเทคโนโลยีและแพลตฟอร์มดิจิทัลในการเรียนรู้ ซึ่งสะท้อนถึงการพัฒนาทักษะที่จำเป็นในโลกปัจจุบัน ตามความต้องการของตลาดแรงงาน รวมถึงการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมทั้งในระดับประเทศและนานาชาติ

ทั้งนี้ เพื่อแก้ไขข้อจำกัดและยกระดับคุณภาพการจัดการเรียนรู้ให้เกิดผลจริง ควรพัฒนาระบบนิเทศและอบรมครูอย่างต่อเนื่อง (Fullan, 2016) เสริมด้วยการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) เพื่อแลกเปลี่ยนวิธีการสอนที่ตอบสนองทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิต ควบคู่กับการสนับสนุนทรัพยากรดิจิทัลและสื่อการเรียนรู้ที่ทันสมัย (UNESCO, 2020) และการออกแบบการประเมินผลตามสภาพจริง (Authentic Assessment) ที่สะท้อนการใช้ความรู้ในชีวิตจริง รวมถึงการประสานความร่วมมือกับภาคเอกชนและชุมชนเพื่อเพิ่มโอกาสการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ ซึ่งจะช่วยเชื่อมโยงการศึกษาเข้ากับตลาดแรงงานและการพัฒนาที่ยั่งยืนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. ปัญหาของการจัดการเรียนรู้ที่เน้นทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิต ในสถานศึกษานำร่องพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 พบว่า การพัฒนาคำอธิบายและโครงสร้างรายวิชาให้สอดคล้องกับทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตเผชิญอุปสรรคจากความเคยชินของครูและการขาดความรู้ใหม่ ทำให้กิจกรรมไม่ตอบสนองผู้เรียน บรรยากาศแข่งขันและการเน้นคะแนนสอบจำกัดโอกาสพัฒนาทักษะขาดงบประมาณและการสนับสนุนจากชุมชน ส่งผลให้สื่อการเรียนรู้ล้าสมัยและไม่เกี่ยวข้องกับชีวิตจริง การใช้แพลตฟอร์มออนไลน์มีข้อจำกัด ขณะเดียวกัน การวัดและประเมินผลการเรียนรู้นี้ยังเน้นวัดความรู้มากกว่าทักษะ ทำให้ไม่เชื่อมโยงกับชีวิตจริงและการทำงานในอนาคต สอดคล้องกับ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 (2565), สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2560), สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ (2565), พลพิพัฒน์ วัฒนเศรษฐานุกูล และคณะ (2566) และพลพิพัฒน์ วัฒนเศรษฐานุกูล และคณะ (2567) ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าครูบางส่วนยังคงยึดติดกับวิธีการจัดการเรียนรู้แบบดั้งเดิม และขาดความรู้ในวิธีการจัดการเรียนรู้แบบใหม่ที่สอดคล้องกับแนวคิดการจัดการเรียนรู้ที่เน้นทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิต ซึ่งปัญหานี้ชี้ให้เห็นถึงการนิเทศที่ยังไม่มุ่งเน้นหรือนิเทศอย่างเพียงพอในด้านการพัฒนาทักษะการจัดการเรียนรู้ใหม่ๆ ให้แก่ครู อีกทั้ง ปัญหาด้านสื่อการเรียนรู้ เช่น การขาดงบประมาณในการจัดหาสื่อที่ทันสมัย และการค่าใช้จ่ายที่ครูต้องรับผิดชอบเอง แสดงให้เห็นว่าการสนับสนุนจากผู้ที่เกี่ยวข้องยังไม่เพียงพอในการจัดหาอุปกรณ์และสื่อการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับแนวคิดการจัดการเรียนรู้ที่เน้นทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิต ส่งผลให้การบูรณาการสื่อการเรียนรู้ใหม่ๆ และทันสมัยในชั้นเรียนเป็นไปได้ยาก ซึ่งกระทบต่อคุณภาพของการจัดการเรียนการสอนที่เน้นการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิต

อีกประเด็นหนึ่งที่สำคัญคือ การวัดและประเมินผลการเรียนรู้นี้ยังคงเน้นการวัดผลทางด้านความรู้มากกว่าทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิต สะท้อนถึงการขาดการสนับสนุนและนิเทศที่มีประสิทธิภาพในการชี้แนะครูในการออกแบบเครื่องมือวัดที่เน้นทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิต ซึ่งควรมีการพัฒนาอย่างชัดเจนและครอบคลุมมากขึ้น เพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนและเตรียมความพร้อมสู่การทำงานในอนาคต นอกจากนี้ การขาดการสนับสนุนจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการใช้แพลตฟอร์มออนไลน์ ส่งผลให้การจัดการเรียนรู้จากประสบการณ์จริงเป็นไปได้ยาก ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าการสร้างความร่วมมือระหว่างสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา โรงเรียน ครู ผู้เรียน ชุมชนท้องถิ่น ผู้ปกครอง

มหาวิทยาลัย และองค์กรภายนอกยังไม่ดีพอ ที่จะทำให้การจัดการเรียนรู้ที่เน้นทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตเชื่อมโยงกับชีวิตจริง

ทั้งนี้ การแก้ไขปัญหาการจัดการเรียนรู้ที่เน้นทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตควรดำเนินการผ่านการปรับโครงสร้าง การพัฒนาครูและระบบสนับสนุนอย่างเป็นรูปธรรม โดยเริ่มจากการจัดหลักสูตรฝึกอบรมแบบโมดูลสั้นที่ผสมผสานการเรียนออนไลน์กับการปฏิบัติจริง เพื่อให้ครูได้รับคำแนะนำเชิงลึกจากผู้เชี่ยวชาญในพื้นที่ (Darling-Hammond et al., 2017) ควบคู่กับการจัดตั้งศูนย์สื่อการเรียนรู้ร่วม (Shared Learning Media Hub) ในระดับเขตพื้นที่การศึกษา เพื่อให้โรงเรียนสามารถเข้าถึงสื่อดิจิทัลและเทคโนโลยีที่ทันสมัยโดยลดภาระต้นทุน (UNESCO, 2020) นอกจากนี้ ควรจัดระบบ “คลินิกการประเมิน” ที่เปิดโอกาสให้ครู นักวิจัย และผู้ประกอบการร่วมออกแบบเครื่องมือวัดทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตตามสภาพจริง เพื่อให้การประเมินสอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน (Wiggins, 1998) อีกทั้งการทำบันทึกข้อตกลงความร่วมมือ (MOU) ระหว่างโรงเรียน มหาวิทยาลัย ภาครัฐกิจ และองค์กรท้องถิ่น จะช่วยสร้างโครงการเรียนรู้จากสถานการณ์จริง เช่น การฝึกงาน การทำโครงงานชุมชน และการประกวดนวัตกรรม ซึ่งเป็นแนวทางที่พิสูจน์แล้วว่าสามารถพัฒนาสมรรถนะผู้เรียนให้พร้อมสำหรับการทำงานและการดำรงชีวิตอย่างยั่งยืน (Kolb, 1984)

3. ความต้องการจำเป็นของการจัดการเรียนรู้ที่เน้นทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิต ในสถานศึกษานำร่องพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 พบว่า มีความจำเป็นต้องพัฒนาคำอธิบายและโครงสร้างรายวิชาให้ทันสมัย โดยเฉพาะการบูรณาการรายวิชาผู้ประกอบการสมัยใหม่ พร้อมนิเทศครูและจัดทำคู่มือการจัดการเรียนรู้ที่เน้นทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิต ครูต้องการพัฒนาความรู้เพิ่มเติมเพื่อออกแบบกิจกรรมที่มีประสิทธิภาพ เช่น โครงงาน การใช้ AI และภาษาต่างประเทศ สื่อการเรียนรู้ควรพัฒนาทักษะสร้างเนื้อหาดิจิทัลและเผยแพร่ผ่าน YouTube หรือ TikTok ส่วนการประเมินผล ควรเน้นการประยุกต์ใช้ความรู้จริง เช่น ประเมินโครงงาน ฝึกงาน และทำงานเป็นทีม พร้อมเชื่อมโยงกับระบบธนาคารหน่วยกิตเพื่อเพิ่มโอกาสศึกษาต่อสอดคล้องกับ Gibb (2019), Canestrino et al. (2020) and Tula et al. (2024) ซึ่งระบุถึงความจำเป็นในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ที่เน้นทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตของครู เพื่อให้สามารถออกแบบกิจกรรมการจัดการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับชีวิตจริง เช่น การทำโครงงาน การใช้ AI และทักษะภาษาต่างประเทศ โดยเฉพาะการบูรณาการรายวิชาผู้ประกอบการสมัยใหม่ที่ถูกรวบรวมมาเพื่อส่งเสริมทักษะเหล่านี้ให้ผู้เรียน ผ่านกระบวนการคิดวิเคราะห์ การเรียนรู้แบบลงมือทำ และการถอดบทเรียน ซึ่งช่วยพัฒนาทักษะที่สำคัญให้ผู้เรียนสามารถปรับตัวและพัฒนาตนเองได้อย่างต่อเนื่อง ดังนั้น ครูจึงต้องพัฒนาทักษะด้านความเป็นผู้ประกอบการสมัยใหม่ เช่น การวิเคราะห์ตลาด การสร้างนวัตกรรม การทำแผนธุรกิจ การใช้ AI และการจัดการธุรกิจ รวมถึงทักษะการใช้เทคโนโลยีและสื่อดิจิทัล เพื่อสร้างและเผยแพร่เนื้อหาบนแพลตฟอร์มออนไลน์ที่ผู้เรียนคุ้นเคย เช่น YouTube หรือ TikTok นอกจากนี้ ครูยังต้องการทักษะในการออกแบบเครื่องมือวัดที่เน้นการประยุกต์ใช้ความรู้ในสถานการณ์จริง ซึ่งส่งเสริมการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตและการทำงานในอนาคต

ทั้งนี้ เพื่อตอบสนองความต้องการจำเป็นดังกล่าว การดำเนินงานควรเน้นการสร้าง “ระบบพัฒนาสมรรถนะครูแบบเฉพาะบุคคล” (Personalized Professional Development) ที่ใช้การประเมินสมรรถนะครูรายบุคคลเป็นจุดตั้งต้น แล้วจัดโปรแกรมฝึกอบรมและโครงการปฏิบัติจริงให้เหมาะสมกับระดับทักษะและเป้าหมายการสอนของครูแต่ละคน (Guskey, 2002) นอกจากนี้ ควรส่งเสริมการสร้าง “ห้องปฏิบัติการผู้ประกอบการ” (Entrepreneurship

Lab) ภายในโรงเรียน เพื่อให้ครูและนักเรียนได้ร่วมกันออกแบบนวัตกรรม ผลิตภัณฑ์แบบธุรกิจ และใช้เทคโนโลยี AI ในการวิเคราะห์ข้อมูลตลาดและสร้างกลยุทธ์ทางธุรกิจแบบจำลอง (Neck & Greene, 2011) การสร้างแพลตฟอร์มสื่อดิจิทัลภายใน เช่น ช่อง YouTube หรือเพจสื่อสารของโรงเรียน จะเป็นพื้นที่เผยแพร่ผลงานโครงการและนวัตกรรมของผู้เรียนให้เข้าถึงชุมชนและเครือข่ายภายนอก เพิ่มแรงจูงใจและการยอมรับทางสังคม (Siemens, 2014) ควบคู่กับการจัดประกวดนวัตกรรมและการนำผลงานเข้าสู่ระบบธนาคารหน่วยกิต เพื่อเปิดทางให้ผู้เรียนได้รับการรับรองสมรรถนะอย่างเป็นทางการและสามารถนำไปต่อยอดในระดับอุดมศึกษาหรือการประกอบอาชีพได้ทันที

สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

1. สรุปผลการวิจัย

1.1 สภาพปัจจุบันของการจัดการเรียนรู้ที่เน้นทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิต ในสถานศึกษานำร่องพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัชฌิมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 พบว่าการจัดการเรียนรู้เน้นพัฒนาทักษะสำคัญ เช่น การคิดวิเคราะห์ การแก้ปัญหา และการใช้เทคโนโลยี กิจกรรมการเรียนรู้เชื่อมโยงกับชีวิตประจำวัน เช่น การทำโครงการและการทำงานร่วมกับชุมชน สื่อการเรียนรู้ใช้เทคโนโลยีดิจิทัล เช่น Google Classroom และ Microsoft Teams เพื่อสนับสนุนการเรียนรู้แบบไม่จำกัดเวลาและสถานที่ การวัดผลใช้เครื่องมือหลากหลาย เช่น พอร์ตโฟลิโอ และการประเมินตามสภาพจริง

1.2 ปัญหาของการจัดการเรียนรู้ที่เน้นทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิต ในสถานศึกษานำร่องพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัชฌิมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 พบปัญหาหลัก ได้แก่ การพัฒนาคำอธิบายรายวิชาและโครงสร้างรายวิชายังเผชิญอุปสรรคจากความคุ้นชินกับวิธีการเดิมและขาดความรู้ในแนวทางใหม่ของครู ทำให้กิจกรรมการเรียนรู้ไม่ตอบสนองต่อการพัฒนาทักษะตลอดชีวิต นอกจากนี้ การแข่งขันและการเน้นคะแนนสอบลดโอกาสผู้เรียนในการพัฒนาทักษะ การขาดงบประมาณทำให้สื่อการเรียนรู้ล้าสมัยและขาดการสนับสนุนจากชุมชน อีกทั้ง การวัดผลยังคงเน้นความรู้เชิงทฤษฎีมากกว่าทักษะที่เชื่อมโยงกับชีวิตจริงและอนาคต

1.3 ความต้องการจำเป็นของการจัดการเรียนรู้ที่เน้นทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิต ในสถานศึกษานำร่องพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัชฌิมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 พบว่าคำอธิบายรายวิชาและโครงสร้างรายวิชาจำเป็นต้องได้รับการพัฒนาให้ทันสมัย โดยเฉพาะการบูรณาการรายวิชาผู้ประกอบการสมัยใหม่ ครูต้องการนิเทศและคู่มือที่ชัดเจนเพื่อกำหนดกิจกรรมการเรียนรู้ เช่น การทำโครงการ การใช้ AI และภาษาต่างประเทศ ซึ่งเป็นทักษะสำคัญ สื่อการเรียนรู้ควรเน้นเนื้อหาดิจิทัลที่เผยแพร่ผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์ เช่น YouTube และ TikTok เพื่อเชื่อมโยงกับผู้เรียน นอกจากนี้ ครูต้องการพัฒนาทักษะการออกแบบเครื่องมือวัดผล เช่น การประเมินโครงการ การฝึกงาน และการทำงานเป็นทีม ที่เชื่อมโยงกับระบบธนาคารหน่วยกิตเพื่อเพิ่มโอกาสการศึกษาต่อของผู้เรียน

2. ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

2.1 สถานศึกษาควรจัดอบรมและนิเทศครูอย่างต่อเนื่อง เพื่อพัฒนาความรู้และทักษะในการจัดการเรียนรู้ที่เน้นทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยเฉพาะการบูรณาการรายวิชาผู้ประกอบการสมัยใหม่ ที่สอดคล้องการใช้ AI การทำโครงการ และการฝึกภาษาต่างประเทศ เพื่อให้ครูสามารถออกแบบการเรียนรู้ที่ตอบสนองความต้องการของผู้เรียนและโลกยุคใหม่

2.2 สถานศึกษาควรพัฒนาความสามารถของครูในการสร้างสื่อดิจิทัลจากเครื่องมือฟรีหรือแพลตฟอร์มที่โรงเรียนใช้อยู่แล้ว โดยการใช้ทรัพยากรร่วมกันระหว่างโรงเรียนในเครือข่าย หรือการขอรับการสนับสนุนด้านสื่อและอุปกรณ์จากภาคเอกชน มหาวิทยาลัย และชุมชนท้องถิ่น ผ่านโครงการความร่วมมือ (Partnership Projects) เพื่อเพิ่มโอกาสให้ผู้เรียนเข้าถึงสื่อการเรียนรู้ที่หลากหลายและทันสมัยโดยไม่จำกัดเวลาและสถานที่

3. ข้อเสนอแนะเพื่อการทำวิจัยครั้งต่อไป

3.1 ควรศึกษาผลกระทบของการจัดการเรียนรู้ที่เน้นทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนในระยะยาว โดยเฉพาะความสามารถในการนำทักษะไปประยุกต์ใช้ในสถานการณ์จริงหรือในตลาดแรงงาน

3.2 ควรศึกษาการพัฒนา รูปแบบการวัดและประเมินผลที่เหมาะสมกับการเรียนรู้ตลอดชีวิตในเชิงลึก โดยเน้นการออกแบบเครื่องมือที่สามารถประเมินทั้งความรู้ ทักษะ และการประยุกต์ใช้ เพื่อสนับสนุนการเชื่อมโยงกับระบบธนาคารหน่วยกิตอย่างมีประสิทธิภาพ

3.3 ควรศึกษาความต้องการจำเป็นในการจัดการเรียนรู้ที่เน้นทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตในลักษณะการหาความต้องการจำเป็นเร่งด่วน พร้อมการจัดลำดับความสำคัญโดยใช้ค่าดัชนีความต้องการจำเป็น (Priority Needs Index: PNI) เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกที่สามารถนำไปใช้กำหนดทิศทางการพัฒนาได้อย่างเหมาะสมและตรงประเด็น

เอกสารอ้างอิง

- ฉวีวรรณ โยคิน. (2566). การพัฒนารูปแบบการนิเทศแบบผสมผสานเพื่อเสริมสร้างความสามารถด้านการจัดการเรียนรู้ของครูที่สอนนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ในชั้นเรียนรวมระดับประถมศึกษาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 1. *วารสารปัญญาปนิธาน*, 8(2), 267-280.
- ประสพชัย พสุนนท์. (2558). ความเที่ยงตรงของแบบสอบถามสำหรับงานวิจัยทางสังคมศาสตร์. *วารสารสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ*, 18, 375-396.
- พระราชบัญญัติพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา พ.ศ. 2562. (2562, 30 เมษายน). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 136 ตอนที่ 56 ก หน้า 102.
- พระราชบัญญัติส่งเสริมการเรียนรู้ พ.ศ. 2566. (2566, 19 มีนาคม). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 140 ตอนที่ 20 ก หน้า 60.
- พลพิพัฒน์ วัฒนเศรษฐานุกูล, จิรนนท์ อารังวิศว และสิรินธร สิ้นจินดาวงศ์. (2566). การศึกษาการจัดสาระการเรียนรู้ของรายวิชาในหลักสูตรสถานศึกษาเพื่อรองรับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2. ใน *กรณีการณ์ ภิรมย์รัตน์ (บ.ก.), การศึกษาเพื่อพัฒนาการเรียนรู้. รายงานการสืบเนื่องจาก การประชุมวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ 7 ประจำปี 2566* (น. 3-14). คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.
- พลพิพัฒน์ วัฒนเศรษฐานุกูล, จิรนนท์ อารังวิศว, อนันต์ศักดิ์ ภูพลผัน และสิรินธร สิ้นจินดาวงศ์. (2567). การพัฒนาระบบการนิเทศหลักสูตรที่เน้นทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 เพื่อนำไปเทียบโอนผลการเรียนในระบบธนาคารหน่วยกิตของมหาวิทยาลัย. *วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์น*, 18(1), 36-55.

- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2. (2565). รายงานการประเมินผลแผนปฏิบัติการ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2564 ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2. http://www.sesao2.go.th/data_16576
- สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ. (2565). รายงานการประเมินผลแผนปฏิบัติการ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2564 ของกระทรวงศึกษาธิการ. <https://www.moe.go.th/>
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 – 2579. พรึกหวานกราฟฟิค.
- สำนักงานสภานโยบายการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมแห่งชาติ. (2565). การส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตเพื่อรองรับการพลิกโฉมฉัปลั้และวิกฤตการณ์โลก. <https://www.nxpo.or.th/th/report/9519/>
- สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2566). แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 พ.ศ. 2566 – 2570. <https://www.nesdc.go.th>
- อังชรินทร์ ทองปาน. (2565). การพัฒนารูปแบบการนิเทศการสอนอ่านภาษาอังกฤษอย่างมีวิจารณ์ญาณของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู. วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร, 10(3), 1268-1283.
- Candy, P. C. (2002). *Lifelong learning and information literacy*. White House Conference on School Libraries. <https://eric.ed.gov/?id=ED472861>
- Canestrino, R., Cwiklicki, M., Magliocca, P., & Pawetek, B. (2020). Understanding social entrepreneurship: A cultural perspective in business research. *Journal of Business Research*, 110, 132–143.
- Darling-Hammond, L., Hyler, M. E., & Gardner, M. (2017). *Effective teacher professional development*. Learning Policy Institute. <https://learningpolicyinstitute.org/product/effective-teacher-professional-development-report>
- European Commission. (2018). *Key competences for lifelong learning*. Publications Office of the European Union. <https://data.europa.eu/doi/10.2766/569540>
- Fullan, M. (2016). *The new meaning of educational change* (5th ed.). Teachers College Press.
- Gibb, A. A. (2019). *Creating entrepreneurial ecosystems: Stakeholders in entrepreneurship education*. Emerald Publishing.
- Guskey, T. R. (2002). Professional development and teacher change. *Teachers and Teaching: Theory and Practice*, 8(3), 381–391.
- Incheon Declaration. (1999). Framework for Action. *Towards inclusive and equitable quality*.
- International Labour Organization (ILO). (2019). *World employment and social outlook: Trends 2019*. Geneva: International Labour Organization.
- Kolb, D. A. (1984). *Experiential learning: Experience as the source of learning and development*. Prentice Hall.

- Neck, H. M., & Greene, P. G. (2011). Entrepreneurship education: Known worlds and new frontiers. *Journal of Small Business Management*, 49(1), 55–70.
- Organisation for Economic Co-operation and Development. (2019). *OECD skills outlook 2019: Thriving in a digital world*. OECD Publishing. <https://doi.org/10.1787/df80bc12-en>
- Siemens, G. (2014). *Connectivism: A learning theory for the digital age*. <https://www.learning-theories.com/connectivism-siemens.html>
- Tula, S. T., Ofodile, O. C., Okoye, C. C., Nifise, A. O. A., & Odeyemi, O. (2024). Entrepreneurial ecosystems in the USA: A comparative review with European models. *International Journal of Management & Entrepreneurship Research*, 6(2), 451–466.
- UNESCO. (2015). *Rethinking education: Towards a global common good?* UNESCO Publishing. <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000232555>
- UNESCO. (2020). *Education for sustainable development: A roadmap*. UNESCO Publishing. <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000374802>
- United Nations. (2015). *Transforming our world: The 2030 agenda for sustainable development (A/70/L.1)*. United Nations General Assembly. <https://undocs.org/A/70/L.1>
- Wiggins, G. (1998). *Educative assessment: Designing assessments to inform and improve student performance*. Jossey-Bass.